

Nouseva keskiluokka rakennutti 1700-luvulla komeita kartanoita Turun seudulle

Riitta Koskinen: Kartanot ja virkatalot Turun kaupungin-arkkitehti Christian Friedrich Schröderin tuotannossa. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 336, Scripta lingua Fennica edita. Turun yliopisto 2012. 445 s.

Riitta Koskinen syyskuussa 2012 Turun yliopistossa tarkastettu väitöstutkimus kartoittaa Turussa kaupunginarkkitehtina 1750-luvulta 1780-luvulle toimineen sak-

salaissyntyisen Christian Friedrich Schröderin työtä ja vaikutusta. Tutkimuksen ytimessä ovat Schröderin Turkuun ja Lounais-Suomeen suunnittelemat ja rakentamat virkatalot ja kartanot sekä niiden sisustaminen. Koskinen selvittää myös Schröderin taustaa, koulutusta muurarimestariksi Tukholmassa sekä toimintaa pedagogina ja uusien muurarimestarien kouluttajana. Lisäksi hän pohtii yleisemmin 1700-luvun arkkitehtuuria Ruotsissa samoin kuin virkatalojen ja kartanoiden rakennuttajien toiveita, motiiveja ja henkilöhistoriaa.

Koskinen käsittelee kiinnostavasti kaupunginarkkitehdin toimintaa, tehtäviä ja velvollisuuksia aikakaudella, jolloin Schröder kuului muurarimestarina käsityöläisiin eikä virkavalan vannoneisiin virkamiehiin. 1700-luvulla koulutettujen arkkitehtien ja muurarimestarien työt eivät aina poikenneet paljoakaan toisistaan, vaikka heidän koulutuksensa ja varsinkin aikalaisten suhtautuminen heidän ammatilliseen asemaansa poikkesivat toisistaan. Toisaalta Koskinen painottaa, että kartanot olivat valtaisia rakennushankkeita, joissa eri ammattilaisten ja ammattikuntien yhteistyötä tarvittiin, ja joissa yhteistyö myös sujui käytännössä. Muurarimestari-kaupunginarkkitehti Schröderin toiminnan tarkastelu osana ammattikuntahistoriaa ja työn professionaalistumista olisi ansainnut enemmänkin tilaa. Se olisi myös syventänyt Koskinen pääosin taidehistoriallista analyysiä ja liittänyt tutkimuksen kiinteämmin kansainvälisiin tutkimustraditioihin.

Monipuolisen lähdemateriaalin ja kartanoissa tekemiensä kenttä-tutkimusten avulla Koskinen analysoi sellaisia Schröderin suunnitelmia tai hänelle attribuoituja kartanoita, ruukinkartanoita ja virkataloja kuin Fagervik, Mustio, Teijo, Paddainen, Lempisaari ja Saaren kartano Mynämäellä. Teoksen runsas, havainnollinen ja tarkkaan va-

littu kuva-aineisto antaa lukijalle lisätietoa ja mahdollisuuden ymmärtää konkreettisesti tutkimuksen arkkitehtoniset ja taidehistorialliset ulottuvuudet.

Kansatieteen, taidehistorian ja historiatieteiden yhdistäminen aidosti monitieteiseksi kokonaisuudeksi on haastavaa, ja Koskinen onnistuu siinä hyvin hienoisesta metodologisesta haparoinnista huolimatta. Historiatieteiden tutkimustraditioiden tunteminen olisi syventänyt analyysiä ja tarjonnut lisää tukea Koskinen johtopäätöksille, joita hän olisi myös voinut tehdä rohkeammin. Aikaisempaan tutkimukseen olisi voinut suhtautua kriittisemmin ja lähteet sekä viitteet merkitä tarkemmin. Samoin taustalukujen tiivistäminen olisi tuonut selkeämmin esille laajan empiirisen aineiston avulla sen, että nouseva keskiluokka eli aatelettomat säätyläiset ja vasta-aatelettomat rakennuttivat ja sisustivat komeita, uudenaikaisia ja säädynmukaisia kartanoita statuksensa manifestoisiksi.

Koskinen on aiemmin julkaissut useita teoksia säätyläiskulttuurista, kartanoista ja vanhan kunnostamisesta sekä kirjoittanut monia asiantuntija-artikkeleita antiikki-lehtiin. Väitöskirjassa näkyy hyvällä tavalla Koskinen perehtyneisyys aiheeseen sekä pyrkimys konkreettisiin tuloksiin myös tieteessä. Koskinen luo kokonaiskuvan Christian Friedrich Schröderin toiminnasta muurarimestarina ja Turun kaupunginarkkitehtina sekä asettaa Schröderin suunnittelemat virkatalot ja kartanot osaksi suurempaa yhteiskunnallista, sosiaalista ja kulttuurista kokonaisuutta. Yksi tärkeimmistä ansioista on, että työn tuloksia voi soveltaa käytännössä vanhojen rakennusten kunnostusvaiheessa ja mahdollisten uusien käyttötarkoitusten etsimisessä niille. Koskinen painottaa sitä, miten tärkeää asiantuntemus rakennushistoriasta ja rakennusmateriaaleista on sekä sitä miten

merkittävää olisi käyttää riittävästi aikaa rakennusten tutkimiseen ja taustatyöhön. Suomessa, jossa 1700-luvun rakennuskantaa on varsin vähän jäljellä, olisi tärkeää voida tukeutua päätöksenteossa tutkimustietoon, joka taustoittaa rakentamiseen liittyneet esteettiset näkemykset, materiaalivalinnat, syyt rakentaa tietyllä tavalla tai laatia tiettyntyyllisiä pohjakaavoja. Tähän Riitta Koskisen väitöstutkimus tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden niin yksityisille ihmisille kuin virkamiehille ja poliitikoillekin.

– JOHANNA ILMAKUNNAS